

ПЕРЕДМОВА	8
МОДУЛЬ I. РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДИТИНОЮ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Тема 1. Поняття про дитячу розвивально-корекційну психологію	9
1. Актуальність психологічної допомоги дітям	10
2. Дитяча розвивально-корекційна психологія як прикладна дисципліна психологічної науки	11
3. Поняття і задачі розвивально-корекційної роботи психолога з дітьми	13
Тема 2. Поняття психічного розвитку особистості та його періодизація	15
1. Поняття і природа психічного розвитку дитини	16
2. Основні закономірності психічного розвитку особистості	18
3. Поняття психологічного віку	20
4. Вікова періодизація психічного розвитку дитини від народження до закінчення школи	21
Тема 3. Характеристика основних етапів психічного розвитку особистості у дошкільному дитинстві	25
1. Особливості психічного розвитку в дитинстві	26
2. Психічний розвиток новонародженої дитини	29
3. Психічний розвиток дитини першого року життя	31
4. Психічний розвиток дитини раннього віку	32
5. Психічний розвиток дитини від 3 до 7 років	34
Тема 4. Інформаційна база розвивально-корекційної роботи з дитиною	37
1. Збір інформації про дитину	38
2. Діагностична бесіда психолога з дитиною	39
3. Психологічні методики збору інформації про дитину	40
4. Складання психологічного анамнезу дитини	41
Тема 5. Розвиток і корекція спілкування дошкільника	43
1. Роль спілкування у розвивально-корекційній роботі з дошкільниками	44
2. Психолого-методичні умови оптимального спілкування дорослого з дитиною	46
3. Психологічні засоби подолання труднощів у спілкуванні дошкільників	49
4. Особливості спілкування психолога з дитиною у процесі роботи з дитячою книжкою	50

Тема 6. Психологічне забезпечення розвитку гри дошкільника.	54
1. Розвиток гри у дитини до трьох років	55
2. Рівні розвитку сюжетно-рольової гри у дошкільника.	57
3. Формування передумов та активізація сюжетно-рольової гри	59
4. Організація дитячої гри. Іграшки.	61
5. Робота психолога з підготовки вихователя до організації дитячих ігор	64
Тема 7. Психолого-методичні умови розумового розвитку дошкільника	68
1. Психолого-методичні умови розвитку уваги дошкільника	70
2. Активізація сенсорно-перцептивного розвитку дитини	72
3. Психолого-методичні умови розвитку пам'яті дитини.	76
4. Умови психологічного сприяння розвитковій мисленнєвості дитини	79
5. Психолого-педагогічні умови розвитку уяви дошкільника	82
Тема 8. Подолання труднощів особистісного розвитку дошкільника.	86
1. Розлади емоційної сфери дошкільників та їх подолання.	87
2. Психолого-методичні умови розвитку волі	89
3. Психолого-методичні умови розвитку самосвідомості	92
4. Недоліки етичного розвитку дошкільників та їх подолання.	95
5. Індивідуальний підхід у розвивально-корекційній роботі з дітьми різних типів темпераменту	98
Тема 9. Психологічний супровід розвитку дитячої творчості.	102
1. Поняття дитячої творчості	103
2. Сутність психологічного супроводу розвитку дитячої творчості.	105
3. Розвиток дитячої творчості у грі	106
4. Розвиток дитячої творчості у процесі продуктивної діяльності	107
5. Дитяче експериментування й фантазування	109
Тема 10. Психологічні умови навчання дітей п'ятирічного віку.	111
1. Психологічна сутність навчання дітей п'яти років	111
2. Психологічні передумови навчання дітей п'яти років	114
3. Розвиток психічних процесів дитини: можливості та обмеження у навчанні	115
Тема 11. Розвивально-корекційна робота з підготовки дитини до школи	119
1. Поняття про психологічну готовність та підготовку до навчання дитини у школі	120
2. Робота з розвитку і корекції у дошкільника мотивації шкільного навчання	121
3. Підготовка пізнавальної сфери дошкільника до систематичного навчання	124

4. Підготовка емоційно-вольової сфери дитини до шкільних вимог	126
5. Система психологічної підготовки дитини до шкільного навчання.	129
МОДУЛЬ 2. РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДИТИНОЮ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.	
Тема 12. Психологія молодшого школяра	133
1. Психофізіологічні умови адаптації дитини до вимог школи	133
2. Психологічна модель навчальної діяльності молодшого школяра	135
3. Пізнавальні психічні процеси молодшого школяра	139
4. Емоційно-вольові процеси молодшого школяра	144
5. Особистість молодшого школяра.	145
Тема 13. Труднощі розвитку психіки і особистості молодшого школяра	148
1. Типи і причини труднощів розвитку психіки та особистості молодшого школяра	148
2. Прояви психогенної шкільної дезадаптації молодших школярів	150
3. Правила психологічного обстеження дитини у випадку психогенної шкільної дезадаптації.	151
Тема 14. Формування навчальної діяльності молодших школярів	153
1. Формування навчальної діяльності	153
2. Розвивальні заняття з математики	154
3. Засвоєння грамоти за методикою розвивального навчання	156
4. Розвивальні заняття з образотворчого мистецтва	158
Тема 15. Робота психолога щодо розумового розвитку молодшого школяра	159
1. Формування розумових дій	160
2. Тренування уваги, пам'яті, уяви	162
3. Розвиток навчальної мотивації	165
Тема 16. Проблеми у розвитку особистості періоду підліткової кризи.	167
1. Біологічні та соціальні передумови підліткової кризи	168
2. Причини кризи підліткового віку.	169
3. Підсумок підліткової кризи — новоутворення особистості	171
4. Основні проблеми у розвитку особистості підлітка.	172
Тема 17. Спілкування і діяльність підлітка	175
1. Спілкування підлітка з ровесниками	175
2. Взаємини підлітка з дорослими.	178

3. Навчальна діяльність підлітка	179
4. Пізнавальні процеси підлітка	180
Тема 18. Напрямки і засоби розвивально-корекційної роботи з підлітками	184
1. Підліткові міжособистісні конфлікти	185
2. Особливості психологічної корекції підліткових конфліктів	188
3. Робота психолога з розвитку статевої ідентифікації підлітків	190
4. Формування у підлітків навичок самостійної навчальної діяльності	192
Тема 19. Психологія ранньої юності	194
1. Загальна характеристика раннього юнацького віку	195
2. Система спілкування і взаємин старшокласників	197
3. Розвиток пізнавальних процесів старшокласника	200
4. Емоційно-вольова сфера у ранній юності	202
5. Розвиток самосвідомості старшокласника	203
Тема 20. Робота психолога зі старшокласниками	207
1. Психологічні проблеми старшокласників	208
2. Засоби профорієнтації в роботі психолога зі старшокласниками	209
3. Забезпечення успішної самореалізації старшокласників	210
4. Подолання дефектів часової перспективи старшокласників	213
МОДУЛЬ 3. МЕТОДИКИ РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ	216
Тема 21. Особливості використання інтерактивних методик у розвивально-корекційній роботі з дітьми	216
1. Психологічна сутність інтерактивних розвивально-корекційних методик	217
2. Значення взаємодії-співпраці для розвитку психіки та особистості дитини	219
3. Психолого-методичні умови організації взаємодії-співпраці дітей	221
Тема 22. Тренінг теоретичного мислення у молодших школярів	227
1. Значення групових методик для розвитку теоретичного мислення молодших школярів	227
2. Особливості організації тренінгу теоретичного мислення	228
3. Зміст тренінгових завдань	230
Тема 23. Методика актуалізації успішної поведінки підлітків	237
1. Порушення емоційної сфери підлітка як основна причина блокування його успішної поведінки	238

2. Особливості актуалізації успішної поведінки підлітків за допомогою кейс-методу	239
3. Організація кейс-методу актуалізації успішної поведінки підлітка	241
Тема 24. Методика психологічної корекції асоціальної поведінки підлітків	243
1. Основні вимоги до проведення психологічної корекції асоціальної поведінки підлітків	243
2. Організаційні передумови психологічної корекції асоціальної поведінки підлітків	246
3. Методика проведення корекції	249
Тема 25. Методики розвитку творчості дітей	252
1. Поняття про еврилогію	252
2. Методики алгоритмізації творчого процесу	253
3. Методики активізації пізнавальних процесів	255
4. Групові методики активізації творчості	256
5. Методика контрольних питань	258
Тема 26. Методики залагодження конфліктів	260
1. Різновиди методик залагодження конфліктів	261
2. Методики аналізу конфлікту	262
3. Методики управління конфліктами	265
4. Методики блокування конфліктогенів	268
Практичні завдання до курсу «Дитячої розвивально-корекційної психології»	272
ДОДАТКИ	280
Додаток А. Положення про психологічну службу системи освіти України	280
Додаток Б. Історія розвитку дитини (анкета для батьків)	290
Додаток В. Орієнтовна схема висновку за результатами психологічного обстеження	298
Додаток Д. Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики розвитку дитини (3-7 років)	299
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ «ДИТЯЧА РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»	302

ПЕРЕДМОВА

Перебудова системи освіти в Україні у відповідності із європейськими гуманістичними цінностями передбачає створення психологом і педагогом умов для повноцінної творчої активності дитини, її саморозкриття. Актуальність психологічної допомоги дітям зумовлена сучасними соціально-демографічними, медичними, індивідуально-психологічними чинниками.

Необхідність більш глибокого поєднання теорії з практикою в освітньому процесі спонукала до розроблення навчального посібника з дитячої розвивально-корекційної психології, що становить важливу складову у підготовці висококваліфікованих психолого-педагогічних кадрів, спроможних ефективно адаптувати наукові положення до потреб професійної діяльності.

При підготовці посібника автор вважав головною своєю задачею формування у студентів такої професійної позиції, за якої дитина сприймається як самоцінна й неповторна особистість, здатна до волевиявлення та ініціативи. Провідні завдання психологів і педагогів, при вирішенні яких необхідні знання з дитячої розвивально-корекційної дитячої психології, полягають у тому, щоб розпізнавати й підтримувати значущі для розвитку дитини прояви її активності, спрямовувати їх у належному руслі; спиратись на бажання та інтереси вихованців при формуванні в них початкових уявлень та чимдалі складніших знань про довкілля, при озброєнні їх навичками спілкування й діяльності.

Запропонований у посібнику лекційний курс висвітлює поняття і задачі, сутність, зміст, форми організації розвивально-корекційної роботи з дітьми. Проаналізовано психологічні особливості розвитку і корекції спілкування, діяльності, пізнавальних та емоційно-вольових процесів, а також особистості дитини у системі дошкільної і шкільної освіти. Зміст посібника складається з лекційного курсу, практичних завдань, додатків та списку літератури, що у своїй єдності сприятиме формуванню в студентів цілісного та точного уявлення про психолого-педагогічне забезпечення розвитку дитини в умовах дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів. Лекційний курс охоплює двадцять шість тем, об'єднаних у три модулі: «Розвивально-корекційна робота з дитиною в умовах дошкільної освіти», «Розвивально-корекційна робота з дитиною в умовах загальноосвітнього навчального закладу», «Методика розвивально-корекційної роботи з дитиною».

Навчальний посібник рекомендується студентам ВНЗ галузі знань 0101 Педагогічна освіта, може використовуватись у системі вищої і післядипломної освіти, викладачами психолого-педагогічних дисциплін, педагогами і психологами дошкільних й загальноосвітніх закладів.

РОЗВИВАЛЬНО-КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДИТИНОЮ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 1.

Поняття про дитячу розвивально-корекційну психологію

План

1. Актуальність психологічної допомоги дітям
 2. Дитяча розвивально-корекційна психологія як прикладна дисципліна психологічної науки
 3. Поняття і задачі розвивально-корекційної роботи психолога з дітьми
- Висновки до теми

Література

1. Абрамова Г.С. Практическая психология: уч. для студ. вузов / Г.С.Абрамова. — Издание 8-е перераб. и допол. — М.: Академический Проект; Трикста, 2005. — 496 с.
2. Бурменская Г.В. Возрастно-психологический подход в консультировании детей и подростков: учеб. пособ. / Г.В. Бурменская, Е.И.Захарова, О.А.Карабанова, А.Г. Лидерс. — М.: Московский психолого-социальный институт, 2007. — 480 с.
3. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г.С. Костюк. — К.: Рад. школа, 1989. — 608 с.
4. Основи практичної психології: підручник для студ. вищих навч. закладів / В.Г.Панок, Т.М.Титаренко, Н.В.Чепелєва, В. Рибалка, В.Маценко. — 3-тє вид., стер. — К.: Либідь, 2006. — 536 с.
5. Развитие дитини-дошкільника: сучасні підходи та освітні технології [Текст] : монографія / Г.В. Беленька [та ін.] ; ред. І.І.Загарницька ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. Інститут розвитку дитини. — К. : НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2009. — 272 с.
6. Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Н.И. Шевандрин. — 2-е изд. — М.: ВЛАДОС, 2001. — 512 с.